

๒๘. พระธรรมอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

The Dhamma Directly Experienceable by the Wise

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

ตามนัยของคำว่า “วิญญูชน” หมายถึง ผู้สามารถรู้ธรรมของพระพุทธเจ้าได้ เพราะฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธี ถูกระบบ พิจารณาไตร่ตรองรอบคอบ แล้วสามารถแยกแยะผิดถูก ชั่วดี ควณไม่ควร เหมาะไม่เหมาะ เป็นต้น ได้อย่างถูกต้องแจ่มแจ้ง นั่นคือ ความรู้จักเจริญ “โยนิโสมนสิการ” ด้วยความไม่ประมาทในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า (อัปมาทนะ) หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี คือ การทำในใจโดยแยกคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุผลจนตลอดสาย แยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดยอุบายวิธี ให้เห็นสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย หรือด้วยการเจริญพอกพูนปัญญาญาณทั้งหลายในภาวณากรรมฐาน ไม่ใช่เพียงแค่คำพูดไปเรื่อยๆ แต่ต้องรู้ประจักษ์แจ้งในพระธรรมและน้อมนำมาใช้ในชีวิตของตน จนเห็นแจ้งรู้จริงทั้งเหตุและผลที่จะเกิดขึ้นจริง ให้เกิดปัญญาเจริญอกงามสมบูรณ์และไพบูลย์ยิ่งขึ้น ในความรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) หรือความตรัสรู้ (สัมโพธิ) ได้นั้น วิญญูชนต้องเข้าใจอย่างถูกต้องตามกำหนดแห่งธรรมดาที่เป็นจริง ที่เรียกว่า “กถุชรรมาชาติ-ธรรมนิยาม-ธรรมลลิตี” มิฉะนั้น ก็จะกลายเป็น “ชนผู้หลงทิศ” ไม่สามารถเข้าถึงความจริงในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้เลย คุณเหมือนจะรู้จริงก็ไม่รู้จริงด้วยวิปลาดเป็นอื่นไปโดยไม่มีเหตุผล ไม่สามารถดำเนินไปตามหลักการค้นหาความจริงด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ หรือ “อริยสัจจ ๔” ได้แก่ **ทุกขอริยสัจจ-ทุกขสมุทัยอริยสัจจ-ทุกขนิโรธอริยสัจจ-ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจจ** ความไม่รู้แห่งอวิชชาทั้ง ๔ ประการ นี้ ย่อมเป็นเหตุให้ไม่รู้แจ้งเห็นจริงในการพิจารณาสภาวะธรรมหรือการมนสิการกรรมฐานในวิปัสสนาภูมิได้ ซึ่งนำมาซึ่งจุดอวสานแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ในพระธรรมวินัยนี้.

บทความที่ ๒๘ ประจำปี ๒๕๕๕ – พระธรรมอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า นั้น เป็นขั้นตอนการค้นพบความจริงหรือสังัจจธรรมอันเป็น “กฏธรรมชาติ” (Natural Law) ตามหลักวิธีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Methods) นั่นคือ มีขั้นตอนการศึกษาชัดเจน เมื่อปฏิบัติตามยอมพบความจริงไม่แตกต่างกัน (Discovery Procedures) หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึง หมายถึง การแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีกระบวนการที่เป็นแบบแผนมีขั้นตอนที่สามารถปฏิบัติตามได้ โดยขั้นตอนวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญของนักวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) ขั้นตอนกำหนดปัญหา (๒) ขั้นตอนสมมติฐาน (๓) ขั้นตอนตรวจสอบสมมติฐาน (๔) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล (๕) ขั้นตอนสรุปผล และพระพุทธศาสนายังคงดำรงอยู่ในฐานะ ๓ อย่าง ได้แก่ (๑) ศาสนา-Religion (๒) ปรัชญา-Philosophy (๓) วิทยาศาสตร์-Science โดยอธิบายสภาวะธรรมหรือปรากฏการณ์ (Phenomena) ตามเป็นจริง ที่เรียกว่า “ปรมัตตสังัจจะ” (Absolute Truths) ไม่ว่าจะ เป็นความจริงในฝ่ายรูปธรรมหรือฝ่ายนามธรรมก็ตาม โดยพรรณนามตามแนว “จิตตนิยม” (Idealism) และ “สังัจจนิยม” (Realism) ด้วยการประมวลผลอยู่ในภวนากรรมฐาน หรือใช้กระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองด้วยองค์ความรู้ ที่เรียกว่า “วิปัสสนาภูมิ-ปัญญาภูมิ” (Meditation Landscape) หมายถึง ภูมิเป็นที่ทางตลอดอย่างวิเศษ ภูมิเป็นที่เห็นอย่างยอดเยี่ยมภูมิเป็นที่พบอย่างประเสริฐสุด ภูมิเป็นที่หยั่งลงสู่ความวิเศษสุด ภูมิเป็นที่เกิดแห่งวิปัสสนาภูมิเป็นที่รู้แจ้งแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พร้อมทั้งทางตลอดซึ่งมรรค ผล พระนิพพาน อันเป็นที่สุดแห่งทุกขวิปัสสนาภูมิ โดยปกติจำแนกไว้ ๖ ประการ ได้แก่ (๑) ชั้น ๕ (๒) อายุคนะ ๑๒ (๓) ธาตุ ๑๘ (๔) อินทรีย์ ๒๒ (๕) อริยสังัจ ๔ และ (๖) ปฏิจจนูปบาท ๑๒ รวมทั้ง ปฏิจจนูปปัตนธรรม ๖ (เรียกอีกอย่างว่า “ปัจฉัยธรรม”) อนึ่ง จำแนกตามข้อสมมติฐาน ๒ อย่าง ได้แก่ (๑) “ทุกขอริยสังัจ” คือ สภาพความทุกข์ตามความจริงอันประเสริฐ กับ (๒) “ทุกขสมุทัยอริยสังัจ” คือ สาเหตุแห่งทุกข์ตามความจริงอันประเสริฐ เรียกสามัญว่า “ทุกข-สมุทัย” (ข้อ ๑-๒ ในอริยสังัจ ๔) องค์ความรู้ที่เข้าถึงทุกขอริยสังัจได้ในส่วนแรก ได้แก่ (๑) ชั้น ๕ (๒) อายุคนะ ๑๒ (๓) ธาตุ ๑๘ (๔) อินทรีย์ ๒๒ (๕) อริยสังัจ ๔ ส่วนองค์ความรู้ที่เข้าถึงสมุทัยอริยสังัจได้ในส่วนหลัง ได้แก่ (๑) อริยสังัจ ๔ กับ (๒) ปฏิจจนูปบาท ๑๒-ปฏิจจนูปปัตนธรรม ๖ (อัทธา ๓-สังเขป ๔-สนธิ ๓-วิญญู ๓-อาการ ๒๐-มูล ๒) รวมทั้งองค์ความรู้ที่ประจักษ์แจ้งให้หายสงสัยสังเเลในธรรมที่ปฏิบัติ (กัขาวิตรณวิสุทธิ-ธรรมฐิติญาณ-ยถากุตญาณ-สัมมทตสนนะ) ได้แก่ (๑) กฏแห่งกรรม และ (๒) กฏแห่งกรรมของสัตว์-กัมมัสสกตาญาณ ที่ทำให้เกิดความเชื่อ ความศรัทธาปสาทะอย่างแรงกล้า เพราะเห็นหรือรู้ตามเป็นจริงในทางปฏิบัติ เรียกว่า “อริโมกข์-อริโมกข์สัทธา” การพิสูจน์ในพระธรรมว่าเป็นจริงหรือเป็นสังัจจธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระสัตตสุตสน) ต้องประกอบด้วย (๑) วิชชา-ความรู้แจ้ง-ความรู้วิเศษ เพื่อให้เกิดความตรัสรู้ (สัมโพธิญาณ-นิพพาน) และ (๒) จรณะ-ความประพฤติแห่งจริยาอันงดงามเพื่อให้เข้าถึงวิชา เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมต้องมีเกณฑ์การตัดสินใจลักษณะพระธรรมวินัยอันถูกต้องไว้ในใจ เพื่อป้องกันการเกิดความเข้าใจผิดและการประพฤติดิในทุกขณะ จาก

ความเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ส่วนฝ่ายแรกนั้น คือ “**จรรยา ๑๕**” ประกอบด้วยศีลขั้นชักรับสมาธิขั้นชักรับ
 ได้แก่ **ศีลสัมปทา ๑-อปมณกปฏิปทา ๓-สังกรรม ๗-มาน ๔** โดยต้องประพฤติดำเนินตามแนวทางปฏิบัติ
 ๘ อย่าง ได้แก่ (๑) **วิราคะ**-ความคลายกำหนด (๒) **วิสังโยค**-ความหมดเครื่องผูกมัด (๓) **อปยยะ**-ความไม่
 พอกพูนกิเลส (๔) **อัปปิจจตา**-ความมักน้อย (๕) **สันตุกฺกัฏฐิ**-ความสันโดษ (๖) **ปวิเวก**-ความสงัด (๗) **วิริ**
ยารัมภะ-การประกอบความเพียร และ (๘) **สุภรตา**-ความเลี้ยงง่าย ความประพฤติที่ขัดแย้งกับพระธรรมวินัย
 นี้ ถือเป็นความไม่งามด้วยกุศลเป็นศีลบาปแห่งอกุศลธรรม ไม่อยู่ในฐานะของการครองเพศสมณะหรือการ
 เป็นพุทธบริษัท (ภิกษุ-ภิกษุณี-อุบาสก-อุบาสิกา) ที่ถูกต้องสมบูรณ์ และกลายเป็นบุคคลผู้เข้าถึงวิชาได้
 และส่วนฝ่ายหลัง คือ “**วิชา ๓**” (รวมถึง วิชา ๘ และ อภิญญา ๖) ได้แก่ (๑) **ทุกขสังัจจะ-ปุพเพนิวาสานุสตี**
ญาณ (กำหนดระลึกชาติได้) -**ทัญญูวิสุทฺธิ** คือ กำหนดรู้เห็นสภาพแห่งทุกข์ทั้งปวง ที่เรียกว่า “**อุปาทานขั้น**
๕ เป็นทุกข์” (๒) **สมุทัยสังัจจะ-จุตูปปาตญาณ-ทิพพจักขุญาณ** คือ กำหนดรู้เห็นสาเหตุแห่งทุกข์ และ (๓)
นิโรธสังัจจะ-อาสวักขยญาณ-สัมโพธิญาณ คือ ความตรัสรู้ถึงสภาวะที่ปราศจากอาสวะทั้งหลายแล้ว ที่เรียกว่า
“นิพพาน” และ (๔) **มัคคสังัจจะ-ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-มัคคญาณ** คือ เมื่อกำหนดรู้เห็น **ทุกขสังัจจะ-สมุทัย**
สังัจจะ-นิโรธสังัจจะ ดีแล้ว ย่อมกำหนดรู้เห็นแนวทางในการดับทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยอริยมรรค (**อาสวักขยญาณ** มี
 อาการ ๖๔ ประการ) ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมที่มีอินทรีย์แก่กล้าย่อมบรรลุความรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมทั้งปวง
 ได้ด้วยความรู้แจ้งใน “**วิชา ๓**” เรียกว่า “**เทววิชะ-เทววิโซ**” คือ พระอรหันต์ (ข้อ ๑ ในอรหันต์ ๔)
 นอกจากนี้ การปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงวิชาได้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยนั้น ต้องมีคุณธรรม ๗ ประการ
 ได้แก่ (๑) **เอกัตถนิพพิทา**-ความหน่ายสิ้นเชิง (๒) **วิราคะ**-ความคลายกำหนด (๓) **นิโรธ**-ความดับกิเลสและ
 ทุกข์ (๔) **อุปสมะ**-ความสงบ (๕) **อภิญญา**-ความรู้ยิ่งรู้ชัด (๖) **สัมโพธิชะ**-ความตรัสรู้ และ (๗) **นิพพาน**-
 สภาพที่ดับกิเลสและกองทุกข์แล้ว เพราะฉะนั้น “**วิชา ๓**” นั้น ย่อมจะเป็นบาทฐานสำคัญในการเจริญ
 วิปัสสนาต่อไป คือ การฝึกอบรมปัญญา (อธิปัญญาสิกขา-ภาวนามยปัญญา) โดยพื้นฐานนั้น หมายถึง “**ญาณ**
๑๖-โสฬสญาณ” ซึ่งมีขั้นตอนสอดคล้องกับ “**วิชา ๓**” ทุกประการ โดย “**อาสวักขยญาณ**” จะตรงกับ ข้อ ๓-
 ข้อ ๑๖ ในญาณ ๑๖ นั่นคือ **วิชา ๓-วิปัสสนาญาณ ๕-โคตรกฺกญาณ-มัคคญาณ ๔-ผลญาณ ๔-นิพพาน**
 ความเป็นอริยบุคคลเกิดขึ้นหลังจากโคตรกฺกญาณ ที่เรียกว่า “**โลกุตตรธรรม ๕**” ได้แก่ **มรรค ๔-ผล ๔-
 นิพพาน ๑** ดังนั้น การเห็นอันเยี่ยม (ทัสสนานุตตริยะ) นั้น คือ การเกิดปัญญาเห็นธรรม (อริยมรรค) โดย
 สูงสุดนั้น คือ การเห็นพระนิพพาน อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรม บุคคลผู้เกิดปัญญาสูงสุด
 (วิญญูชน) ดังกล่าวนี้นี้ ย่อมประพฤติปฏิบัติธรรมไม่ผิดทางอริยมรรค และเป็นปฏิบัติต่อหลัก
 มัชฌิมาปฏิปทา ไม่เกิดวิปลาสวิปริตไปเป็นอื่น เพราะเป็นบุคคลแห่งอริยะแล้ว และพร้อมด้วยการปฏิบัติดี
 ปฏิบัติชอบ (ธัมมานุธรรมปฏิบัติ) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาหาความรู้ด้วยการประกอบความเพียรอยู่เสมอในทาง
 ที่ถูกต้อง (พาหุสังจะ-ความเป็นผู้คงแก่เรียน) ย่อมเป็นการสร้างทุนกำไรพอกพูนด้วยปัญญารอบรู้บน
 พื้นฐานโดยไตรลักษณ์ ที่ข้ามคติทางทางโลกไปสู่ “**โลกุตตรภูมิ**” พร้อมความหลุดพ้นใน ๒ อย่าง ได้แก่ (๑)

เจโตวิมุตติ กับ (๒) ปัญญาวิมุตติ หรือพร้อมทั้ง สมถพละ กับ วิปัสณาพละ อันบรรดาวิญญชนผู้รู้สามารถ
ประพฤติกปฏิบัติและรู้เห็นได้ด้วยตนเองตามคำสอนของพระพุทธเจ้า.

